

Анализа упитника о заштити животне средине на Старој планини

У истраживању је учествовало тачно 500 испитаника. Обухват испитаника извршен је у свим општинама и градовима на чијим територијама се налази Национални парк „Стара планина“ и то у градовима Пирот и Зајечар и у општинама Књажевац и Димитровград, методом случајног узорка.

1. На тврдњу „сматрам да је животна средина све загађенија“ велика већина испитаника, се изјаснила да се слаже са наведеном тврдњом. Ова анализа нам показује да велика већина учесника анкете (укупно 93.2%) је сагласна са изјавом "да је животна средина све загађенија". Само мали део учесника (2.0%) се не слаже са том тврдњом.

Резултати анкете показују знатну свест о загађењу животне средине међу испитаницима. Већина њих (72.4%) се потпуно или у великој мери сагласна са тврдњом, док се додатних 20.8% делимично саглашава са истом. Све ово укупно приказује дубоку бригу и свест грађана о проблемима загађења и њиховом утицају на околину.

Табела бр. 1 Приказ одговора на тврдњу да је животна средина све загађенија

Уопште се не слажем	%	У мањој мери се слажем	%	Делимично се слажем	%	Слажем се	%	У потпуности се слажем	%
3	0,6	7	1,4	24	4,8	362	72,4	104	20,8

2. На питање о томе који су тренутни највећи еколошки проблеми већина испитаника је изјавила да је то сеча шума. Ови одговори су највероватније доста субјективни јер је очигледан утицај ближе околине где се становништво Старе планине свакодневно среће са дрвосечама и са сечом шуме, па зато и сматра да је сеча шуме тренутно највећи еколошки проблем.

Из ових процентуалних расподела можемо извести следеће закључке:

Сеча шума: Сеча шума изазива највећу бројку одговора (45.5%). Ова висока подршка указује на општи сензибилитет грађана према губитку шумских ресурса и биолошке разноврсности.

Неправилно газдовање водама: Неправилно газдовање водама такође има значајану подршку (16.1%). Овај одговор упућује на бројне бриге у вези са заштитом водених ресурса и највероватније са изградњом минихидорелектрана у непосредном окружењу.

Индустрија: Проблеми повезани са индустријом имају знатан део одговора (13.2%). Ово указује на свест грађана о утицају индустријског развоја на животну средину.

Саобраћај: Саобраћај је наведен као проблем у 9.0% одговора. Овај одговор открива интересовање за проблеме загађења изазване саобраћајем.

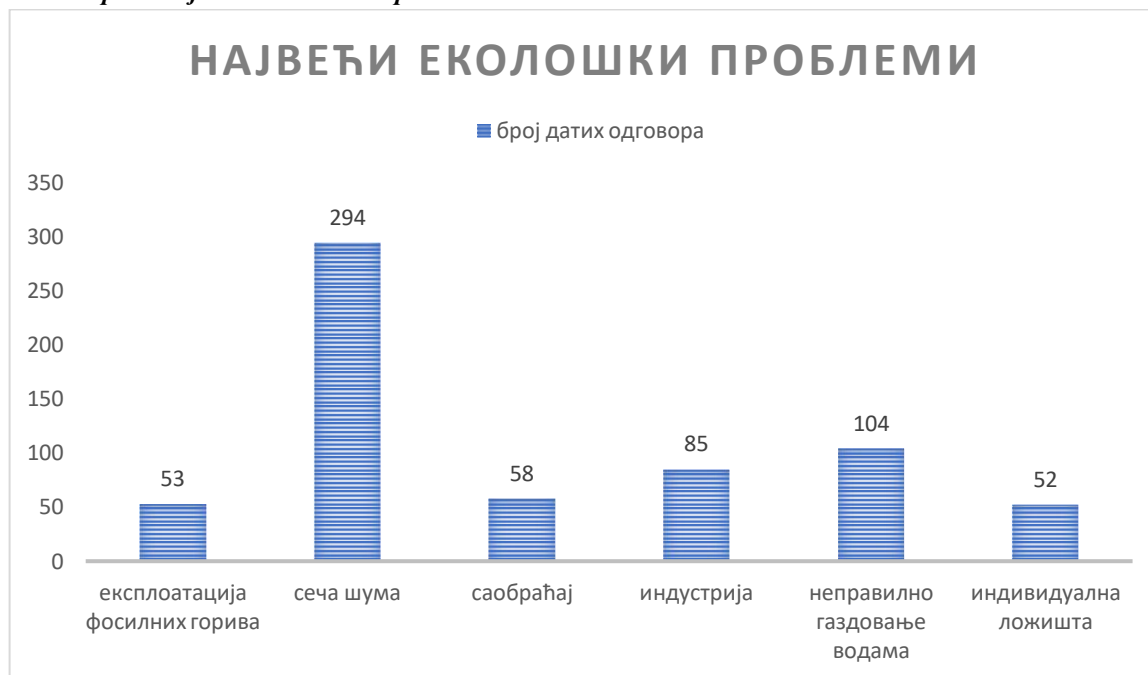
Експлоатација фосилних горива: Експлоатација фосилних горива добила је најмање подршке (8.2%). Ипак, и овај одговор показује забринутост за ефекте коришћења незелених извора енергије. Претпоставка је да грађани испред себе виде сечу шума и

изградњу минихидроелектрана па им је то најважније, док се експлоатација фосилних горива одвија «тамо негде далеко» и да је то далеко и страно за њих.

Индивидуална ложишта: Проблем индивидуалних ложишта је наведен у 8.1% одговора.

Ова анализа нам даје увид у приоритете и бројне аспекте еколошких проблема. Важно је напоменути да је овде реч о резултатима анкете, и да ови резултати могу варирати у зависности од методологије анкетања и скупа учесника.

Слика бр. 1 Највећи еколошки проблеми

3. На тврдњу „сматрам да имамо највећа природна богатства која треба да очувамо“ видимо следеће процентуалне расподеле:

Уопште се не слажем: $(1 / 500) * 100\% = 0.2\%$

У мањој мери се слажем: $(3 / 500) * 100\% = 0.6\%$

Делимично се слажем: $(18 / 500) * 100\% = 3.6\%$

Слажем се: $(172 / 500) * 100\% = 34.4\%$

У потпуности се слажем: $(306 / 500) * 100\% = 61.2\%$

Ова анализа показује следеће:

Велика већина учесника анкете (95.6%) изразила је сагласност са тврдњом у неком степену, од делимичне сагласности до потпуне сагласности.

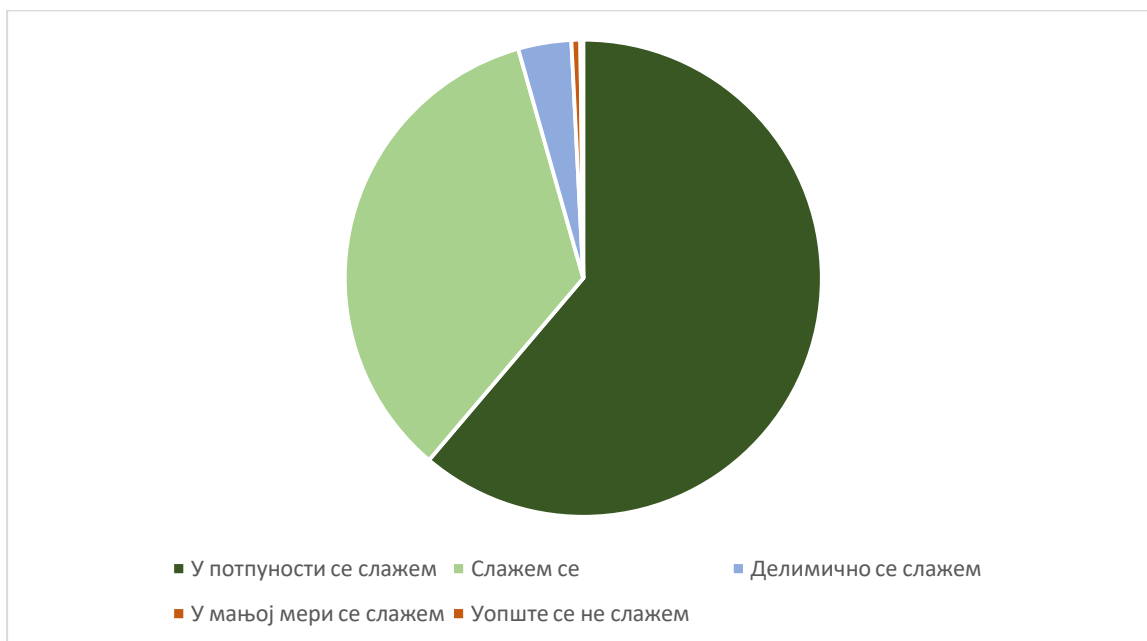
Одговори "уопште се не слажем" и "у мањој мери се слажем" заједно чине само 0.8%, што укупно указује на малу противречност или незадовољство тврдњом.

Највећи број одговора (61.2%) се односи на "у потпуности се слажем", што показује значајану подршку и јача консензус о јединствености и важности природних богатстава и њиховог очувања. Ово нам указује на велику свест грађана и бригу о значају природних ресурса и њиховог очувања међу учесницима анкете.

Такође ова анализа нам пружа увид у то како људи реагују на изјаву "да имамо највећа природна богатства која треба да очувамо". Приметно је да веома мали процент људи (укупно 0.8%) не прихватају тврдњу, док већина људи (укупно 95,6%) изражава неки облик сагласности.

Према овим резултатима, можемо закључити да већина испитаника дели мишљење да наша земља има значајна природна богатства која треба очувати.

Слика бр. 2 Мишљење грађана о томе да имамо највећа природна богатства које треба сачувати

4. На тврдњу „мислим да је потребно да се нешто конкретно уради по питању очувања природе“ одговори се могу видети у следећој табели:

Табела бр. 2 Приказ одговора на тврдњу да се нешто конкретно треба предузети по питању очувања природне средине

Тврдња	Број датих одговора	Процент (%)
Уопште се не слажем	0	0
У мањој мери се слажем	0	0
Делимично се слажем	6	1,2
Слажем се	182	36,4
У потпуности се слажем	312	62,4
Укупно	500	100

Код анализе датих одговора приметно је да је 10 испитаника (2%) код првог питања одговорило да сматра да животна средина није загађена, а с друге стране код овог питања није било одговора који сматрају да ништа не треба предузети поводом загађења животне средине.

Ова анализа показује да велика већина учесника анкете (укупно 98.8%) изражава подршку и сагласност са тврдњом да је потребно да се нешто конкретно уради по питању очувања природе. Ово показује висок ниво свести грађана и бриге о потреби за заштитом природе и жељу да се предузму конкретни кораци за очување природе.

Важно је напоменути да ова анализа није дубока дебата о врстама конкретних акција које би требало предузети, већ се односи на општи консензус о потреби за акцијама у области очувања природе.

5. Да би смо извршили анализу одговора на тврдњу „смавам да је животна средина на Старој планини заштићена“ рачунали смо просечну вредност и стандардну девијацију на основу датих одговора. То нам је пружило увид у расподелу одговора и колико су одговори разнолики.

Прво, сабирали смо производе броја одговора и одговарајућих оцена за сваки одговор (уопште се не слажем = 1, у мањој мери се слажем = 2, делимично се слажем = 3, слажем се = 4, у потпуности се слажем = 5):

$$(-55*1)+(-96*2)+(121*3)+(148*4)+(80*5)=-55-192+363+592+400=1108$$

$$(-55*1)+(-96*2)+(121*3)+(148*4)+(80*5)=-55-192+363+592+400=1108, \text{ укупан број одговора је:}$$

Сада смо израчунали просечну вредност:

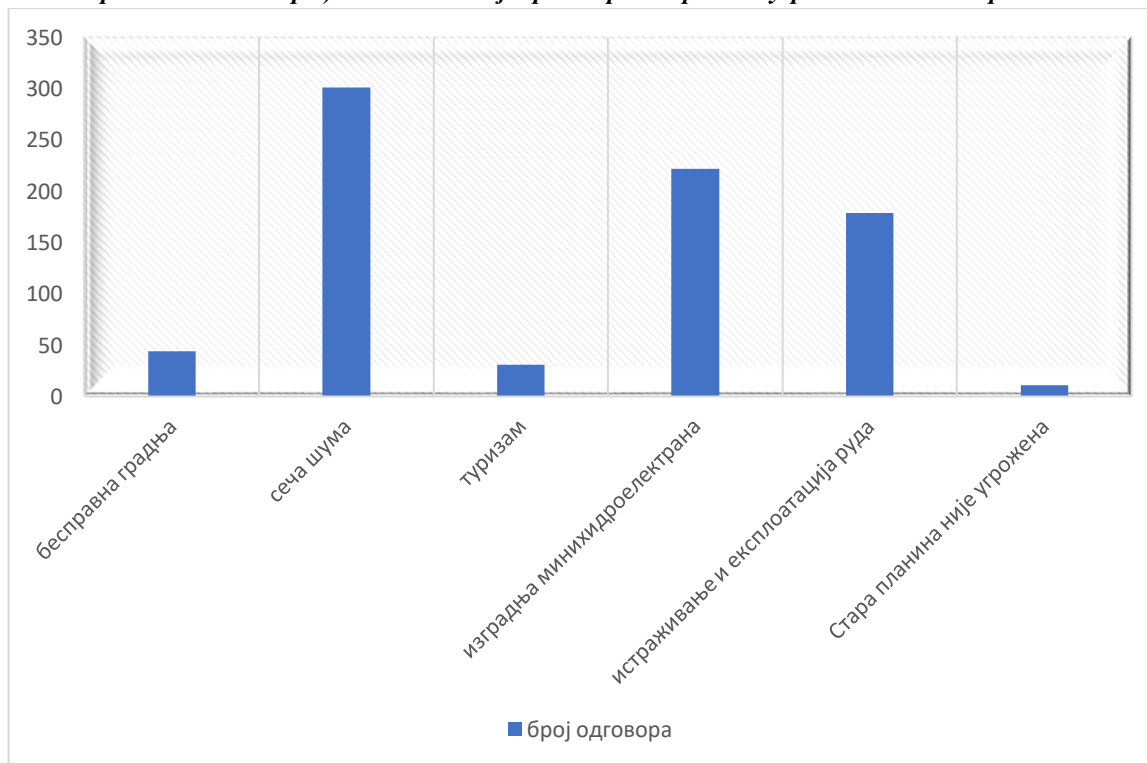
$$\text{Просечна вредност}=\text{Укупан збир оцена}/\text{Укупан број одговора } 1108/198\approx 5,596$$

Да бисмо добили бољи увид у разноликост одговора, израчунали смо стандардну девијацију, па смо користећи формулу, добили стандардну девијацију приближно једнаку 1,052.

На основу ових вредности, можемо закључити да постоји разноликост у мишљењима о заштићености животне средине на Старој планини. Просечна вредност блиска 5,596 сугерише да је већина одговора на скорој скали позитивна, са "слажем се" и "у потпуности се слажем" као доминантним одговорима. Стандардна девијација од 1.052 показује релативно ниску варијабилност међу одговорима, што указује на релативно стабилну расподелу мишљења

6. На питање који фактори доприносе угрожености Старе планине одговори су следећи (напомињемо да је овде било могуће дати више одговора, тако да је дато укупно 788 одговора):

Слика бр. 3 Мишљење грађана о томе који фактори доприносе угрожености Старе планине

Сеча шума је наведена као највећи фактор угрожености са 38.2% одговора. Огромна подршка сечи шума као главном фактору угрожености указује на јаку свест о значају шумских екосистема и њиховој улози у очувању биолошке разноврсности и уређењу околине. Овакво мишљење је највероватније резултат реалних примера сече шума на Старој планини и информација о потенцијалним последицама. Ови одговори се у великој проценту поклапају са одговорима на питање број 2 где се већина грађана изјаснила да је сеча шума тренутно највећи еколошки проблем.

Изградња минихидроелектрана је наведена у 28.2% одговора. Интересантно је да је више испитаника увидело проблем изградње минихидроелектрана на Старој планини, него уопштено неправилно газдовање водама. Значајна подршка за споменуто изградњу минихидроелектрана индицира велику бригу о утицају хидроелектрана на водне ресурсе и еколошке системе. Ово је највероватније рефлексја на дугогодишњи активизам разних невладиних организација против изградње минихидроелектрана на Старој планини који је видљив у медијима и на друштвеним мрежама.

Истраживање и експлоатација руда су наведени у 22.7% одговора. Одговор испитаника за овај фактор указује на осетљивост грађана према еколошким последицама рударских активности. Мора се напоменути да по изјавама анкетара испитаници у Пиротском и Димитровградском делу Старе планине нису у већој мери препознали овај проблем, док се овај проблем истиче у Зајечарском, а пре свега у Књажевачком делу Старе планине.

Бесправна градња је наведена у 5.6% одговора. Ова брига за нарушавање правила градње такође има значајан део одговора и показује одређено незадовољство постојећим статусом и контролом над градњом на Старој планини. Претпоставља се да локално становништво изражава бригу о неорганизованом уређивању околине.

Свега 3.9% одговора или 31 одговор у квантитативном облику, је препознало **туризам** као бригу за утицај на околину. Иако у мањини, подршка за утицај туризма на Стару планину показује свест грађана о потреби да се туризам развија одрживо, уз поштовање природних и културних вредности региона.

Стара планина није угрожена. Овај одговор је добио 1.4% одговора. Иако у мањини, неколико људи не сматра да је Стара планина угрожена. Иако мали број, они који не сматрају да је Стара планина угрожена могу да имају нека своја уверења која им те оцене давају.

Ова анализа нуди широку слику различитих ставова и брига учесника анкете у вези са угрожености Старе планине и утицаја различитих фактора на њену околину.

Укратко, анализа показује јаку свест о различитим факторима који утичу на угроженост Старе планине, преовлађујућу бригу за сечу шума и изградњу минихидроелектрана, као и схватање потребе за очувањем природних и културних богатстава ове регије.

7. На питање „колико бисте били спремни да допринесете заштити Старе планине“ одговори су следећи (било је могуће дати више одговора):

Табела бр. 3 Приказ одговора на питање како би били спремни да допринесете заштити Старе планине

Одговор	Број датих одговора	Процент (%)
Учешће у акцијама чишћења	176	25,18
Донација заштитним организацијама	96	13,73
Учешћем на уличним протестима	77	11,02
Учешћем на јавним трибинама	156	22,32
Разговором са грађанима	147	21,03
Нисам спреман да учествујем	47	6,72
УКУПНО:	699	100

Из овога можемо видети које су активности најпопуларније (учешће у акцијама чишћења и учешће на јавним трибинама) и које су мање популарне (донација заштитним организацијама и учешће на уличним протестима). Такође, видимо да је мали број људи изразио неспремност да учествује (6.72%).

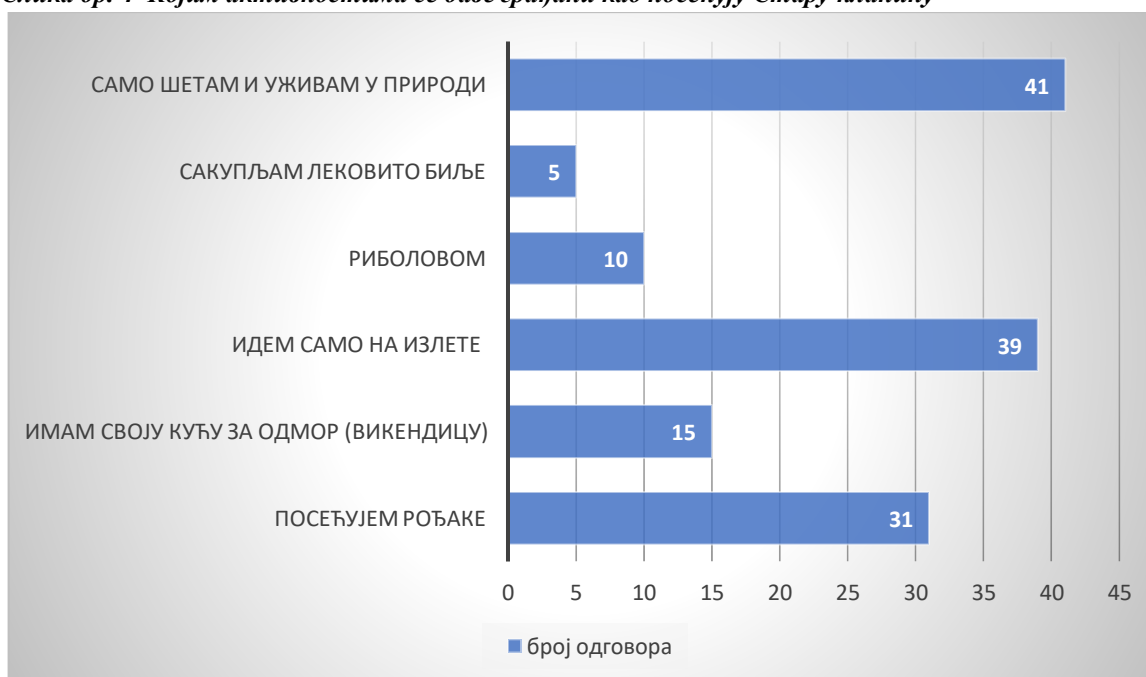
Да би се детаљније разумела веза између различитих опција, истражили смо корелације како би утврдили да ли људи који су спремни да се укључе у акције чишћења такође су склони и да учествују на јавним трибинама или разговорају са грађанима.

Анализом корелација између одговора увидели смо да је тачно 30 испитаника спремно да учествује на јавним трибинама и у разговору са грађанима, док 20 испитаника жели да учествује у акцијама чишћења и на уличним протестима. Следећа комбинација одговора је учешће у акцијама чишћења и учешћем на јавним трибинама за коју се изјаснило 18 испитаника, а затим следе комбинације одговора: учешће у акцијама чишћења и учешће у разговору са грађанима 13 одговора, учешће у акцијама чишћења и донација заштитним организацијама 11 одговора, донација заштитним организацијама и учешће на јавним трибинама 10 одговора, док су остале комбинације одговора занемарљиве. Јавља се и једна трострука комбинација одговора код 10 испитаника, а она подразумева учешће у акцијама чишћења, учешће на уличним протестима и учешће на јавним трибинама.

Ова анализа нам може помоћи у разумевању представа и ставова испитаника о начинима учешћа у заштити Старе планине, као и даљим стратегијама за укључивање грађана.

8. У циљу обухвата што хетерогеније групе испитаника пројектни тим је одлучио да 100 особа које буду анкетирани немају место пребивалишта на Старој планини, али уз услов да је редовно посећују, па је ово питање формулисано «уколико не живите на Старој планини којим активностима се бавите кад посећујете Стару планину?». Поједини испитаници дали су више одговора на ово питање, тако да је на ово питање прикупљено укупно 141 одговор. Одговори су следећи:

Слика бр. 4 Којим активностима се баве грађани кад посећују Стару планину

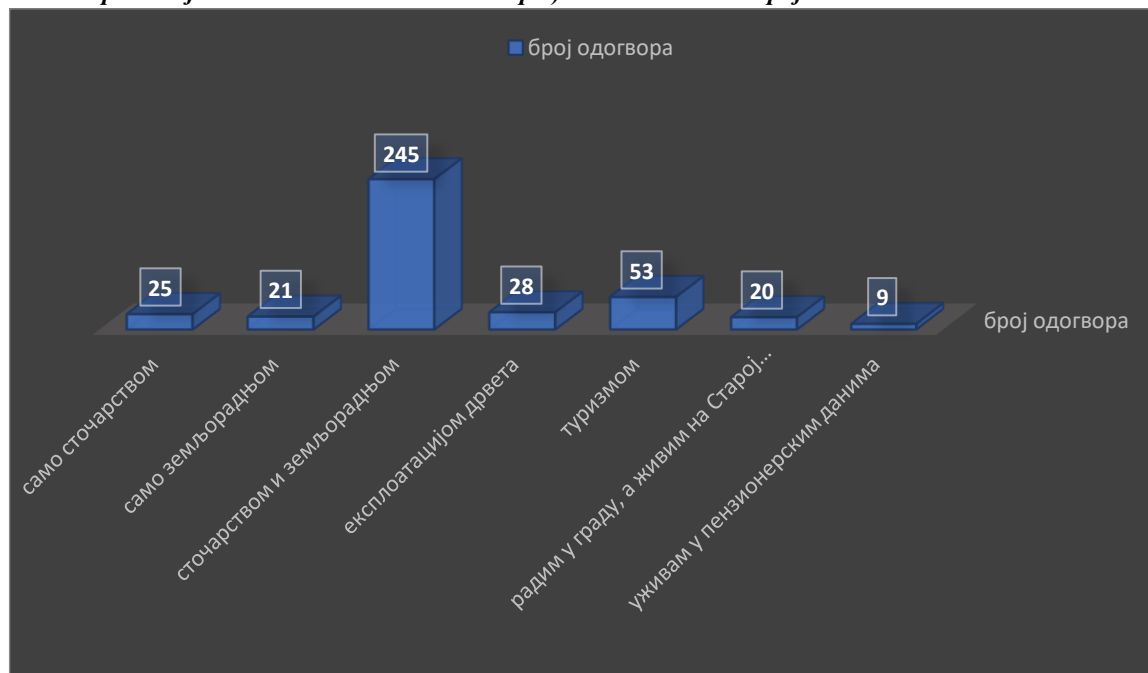
Напомињемо да је ово испитивање вршено у пролеће, ван зимске и летње сезоне, када има има мали број туриста на Старој планини, који у зимском периоду углавном скијају, а у летњем периоду се баве пешачењем и планинарењем.

Анализом смо утврдили да две трећине испитаника (67,38%) користи Стару планину за неку врсту одмора и бежања од градске свакодневице, јер њих 39 је изјавило да иде на излете, 15 има своју кућу за одмор, а 41 испитаник шета и ужива у природи.

9. У циљу обухвата што хетерогеније групе испитаника анкетирано је 400 особа са пребивалиштем на Старој планини, па је ово питање формулисано «уколико живите на Старој планини којим активностима се бавите?». Анкетари су инсистирали да испитаници дају по један одговор како би се утврдило која је примарна привредна активност којом се баве становници Старе планине:

Одговори су следећи:

Слика бр. 5 Којим активностима се баве грађани живе на Старој планини

Највише одговора је за категорију "Сточарство и земљорадња" са 245 одговора, што указује да је ово најдоминатнија привредна активност којом се баве њени становници. Углавном се ради о малим породичним газдинствима где се чува свега пар грла стоке и обрађује мала површина земље. Када се овој групацији људи додају 25 особа које се баве само сточарством (углавном се чувају овце, козе и живина) и 21 особа која је изјавила да се бави само земљорадњом, долазимо да закључка да је ово примарна привредна делатност којом се баве њени становници, јер се сточарством и земљорадњом бави 72,75% њених становника.

Следећа најпопуларнија активност је **туризам** са 53 одговора (13,25%) , што указује на значај туризма као делатности на овом подручју. Туризам, пре свега сеоски туризам, је значајна активност на планини и може бити извор доходака за становнике. Сеоски туризам

је доста развијен у Књажевачкој општини у селима која се налазе на путу Књажевац – Бабин зуб (Вртовац, Балта Бериловац, Црни врх) и у Граду Пироту у селима средњег и горњег Висока (села око Завојског језера, Рсовци, Дојкинци, Славиња).

Експлоатација дрвета има 28 одговора (7,00%) , што може бити значајана активност, али је мање распрострањена у односу на претходне активности.

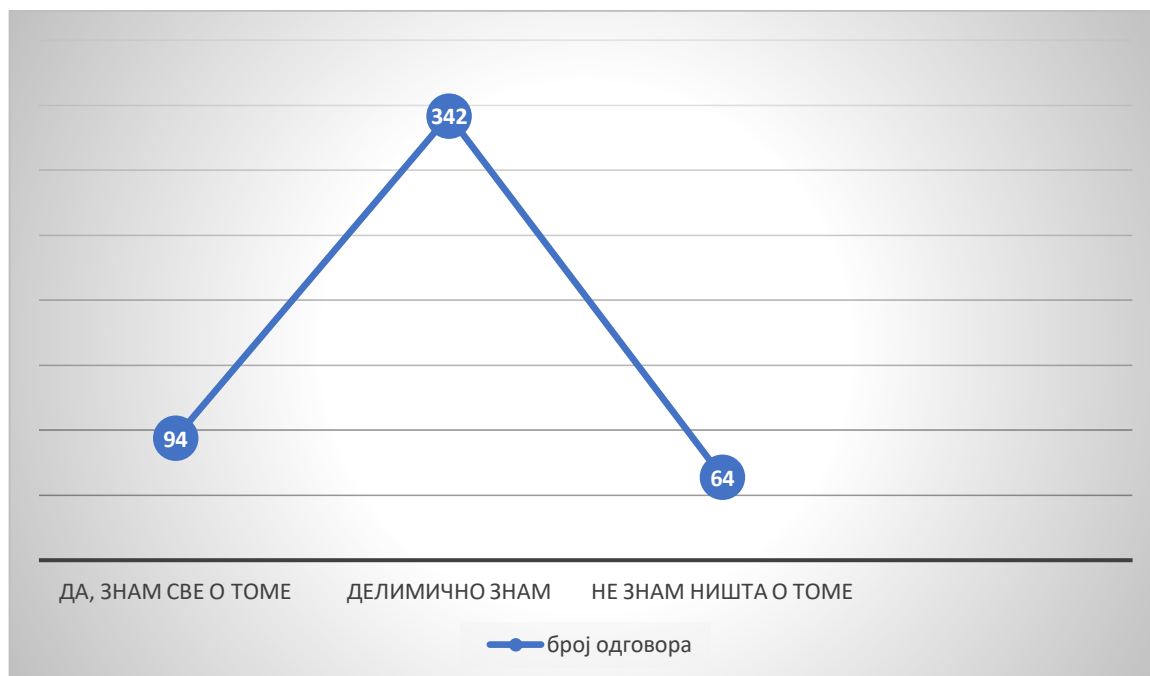
Релативно мали број одговора (20 или 5,00%) је тај да **људи раде у граду док живе на планини**.

Само 9 одговора (2,25%) наводе да **уживају у пензионерским данима**, што значи да је овакав начин живота мање распрострањен на Старој планини, што указује на старију популацију или опуштени начин живота на планини.

На основу ових одговора можемо закључити да се сточарство, земљорадња и туризам издвајају као најважније активности на Старој планини, што показује велики утицај на живот становника. Такође, присуство експлоатације дрвета указује на природни ресурс који се користи. Неки људи одабирају да живе на планини и раде у граду.

10. На питање «да ли сте свесни истраживања руда на Старој планини?» огромна већина грађана изјавила је да делимично зна о томе, једна петина испитаника је рекла да зна се о томе, а 12,8% испитаника је изјавила да не зна ништа о томе.

Слика бр. 6 Одговори испитаника на питање да ли сте свесни истраживања руда на Старој планини?

Делимично зна (68,4%)

Ово указује на то да је већина испитаника чула или сазнала о истраживању руда на Старој планини, али можда нема дубоко разумевање детаља. Ово може бити резултат медијских извештаја или објава које су привукле пажњу људи.

Зна све (18,8%)

Ови испитаници чине значајну мањину која има боље информације о истраживању руда на Старој планини. Ово може указивати на то да су они више ангажовани у овој теми, можда су проучили детаље или се активно интересују за заштиту природе.

Не зна ништа (12,8% испитаника)

Ови испитаници представљају мањину која није обавештена о истраживању руда на Старој планини. Ово може бити резултат недостатка информација, интересовања или можда нису били изложени овој теми.

Ова анализа ставља светло на степен обавештености грађана о истраживању руда на Старој планини. Образовање и информисаност вероватно имају велики утицај на овај резултат, а детаљнија истраживања могу помоћи да се добије боље разумевање перцепција људи о овој важној теми.

- 11.** На питање „како ће потенцијално рударење на Старој планини утицати на људе, биљни и животињски свет“ добијени су следећи одговори:

Утицај у великој мери (273 одговора)

Овај велики број одговора указује на знатан страх и бригу од негативних ефеката рударења на Старој планини. Људи који сматрају да ће утицај бити велик вероватно виде потенцијалне ризике за природу и екосистеме овог региона, као и негативан утицај на здравље људи и животиња.

Највећи број одговора да утицај ће бити у великој мери указује на дубок страх од потенцијалних негативних последица. Људи који су изабрали ову опцију највероватније су свесни могућих утицаја на животну средину, екосистеме, водне ресурсе, ваздух и биолошку разноврсност. Они виде опасности као што су загађење ваздуха и воде, дестабилизацију тла, губитак биљних и животињских врста и уништење природних станишта.

Делимичан утицај (211 одговора)

Средњи став је став са извесном оптимизмом. Ови одговори указују на то да људи виде могући утицај рударења, али не сматрају да ће бити толико оштар као што предсказују они који сматрају да ће утицај бити "у великој мери". Ово може одразити одређену незагрејаност или непознавање конкретних детаља о рударењу и његовим потенцијалним последицама. Ови људи виде неке могуће негативне последице, али не очекују да буду тако драматичне као они који гледају на утицај у великој мери. Можда људи који се изјашњавају на овај начин разматрају истраживања, студије или претходна искуства из сличних ситуација и уверени су да мере контроле и одрживог рударења могу ублажити могуће негативне последице.

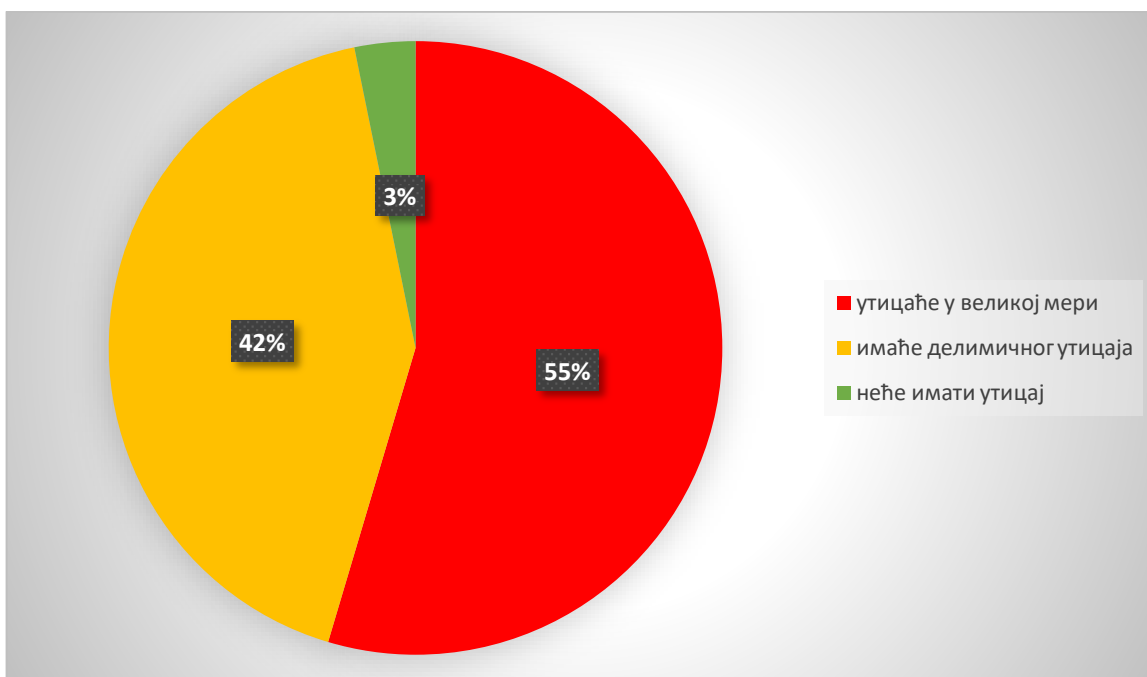
Неће имати утицај (16 одговора)

Мали број одговора који наглашавају да рударење неће имати утицај указује на оптимизам или уверење да су мере заштите које предузимају рударске компаније, као и сама држава да си довољне да минимизују било какве негативне последице. Ови грађани можда верују да се у данашње време технологија и знање могу употребити да се рударење обави одрживо и у складу са заштитом животне средине.

Ова разнообразна расподела одговора укаже на то да људи имају различите перцепције, информације и ставове о потенцијалним утицајима рударења на Старој планини. Важно је имати на уму да ови одговори представљају субјективне мишљење људи и можда нису базирани на дубоким студијама или информацијама о реалним последицама рударења.

Уз ове основне ставове, важно је обратити пажњу на то да одговори на оваква питања могу бити подложни великим субјективним утицајима, као и да људи који су одговарали можда нису имали дубоко разумевање свих аспеката рударења и његових потенцијалних последица.

Слика бр. 7 Одговори испитаника на питање како ће потенцијално рударење на Старој планини утицати на људе, биљни и животињски свет

12. На тврдњу «слажем се да Стара планина треба да остане онаква каква јесте» добијени су следећи одговори:

Уопште се не слажем (8 одговора)

Ови одговори представљају мали број учесника који сеprotиве идеји да Стара планина треба да остане непромењена. То може указивати на ставове који подржавају потенцијалне промене на планини из различитих разлога, било да су економски, инфраструктурни или други.

У мањој мери се слажем (22 одговора)

Ови одговори показују да је мањи број учесника склоњен да се слаже са изјавом да Стара планина треба да остане непромењена, али не и у потпуности. То може одразити неке резерве или сумње у вези са одржавањем природног стања планине, али и жељу да се избегну екстремне измене.

Делимично се слажем (33 одговора)

Ови одговори указују на то да значајан број учесника делимично подржава идеју да Стара планина треба да остане непромењена. Ово може значити да су свесни значаја одржавања природног окружења, али су такође отворени за одређене врсте одрживог коришћења ресурса.

Слажем се (91 одговор)

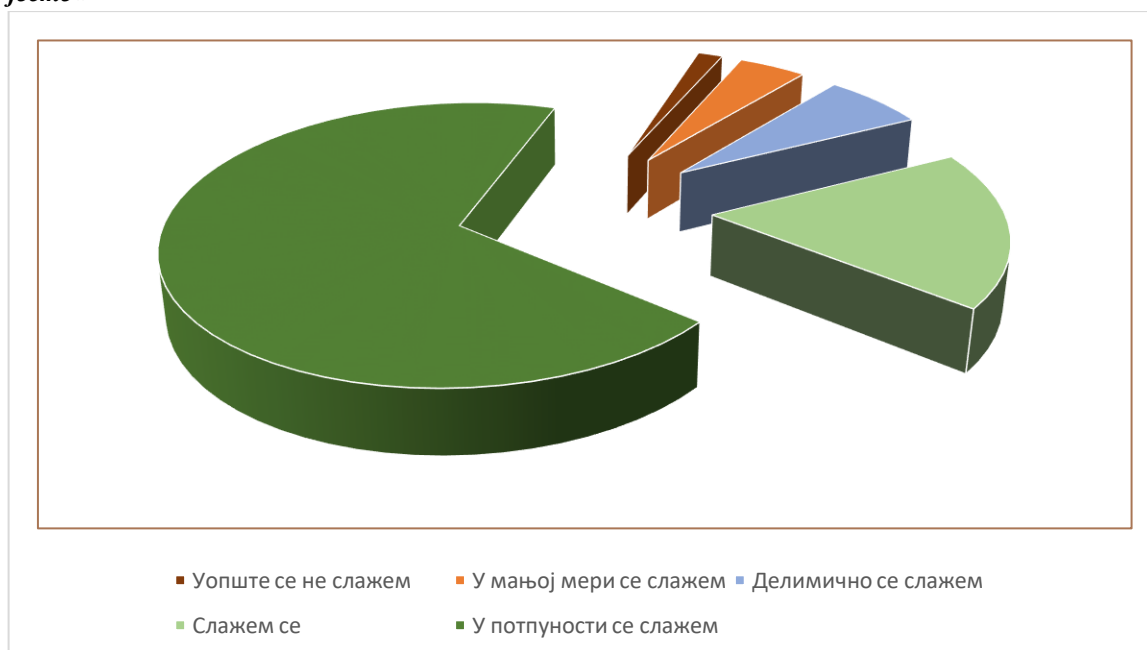
Велики број учесника се сагласио са изјавом да Стара планина треба да остане непромењена. Ово указује на велики степен подршке одржавању природног стања планине и њеним еколошким вредностима.

У потпуности се слажем (346 одговора)

Ово је доминантан одговор и указује на значајну већину учесника који се слажу са изјавом да Стара планина треба да остане онаква каква је. Ова већина јасно изражава јаку жељу за заштитом и сачувањем природног стања планине.

Укупно, ова анкета открива значајну подршку одржавању природног стања Старе планине међу учесницима. Ставови се крећу од релативно слабе подршке до јаке подршке, са преовладајућим бројем учесника који су сагласни са очувањем планине у њеном садашњем стању.

Слика бр. 8 Одговори испитаника тврђу «слажем се да Стара планина треба да остане онаква каква јесте»

13. На тврдњу «мислим да је потребно да на Старој планини у још већој мери заживи туризам и урбанизам» добијени су следећи одговори:

Уопште се не слажем (249 одговора)

Велики број одговора који се изјашњавају на овај начин указују на јаку опозицију идеји да се туризам и урбанизам додатно развијају на Старој планини. Ово може упућивати на страхове од потенцијалних негативних утицаја на природу, околину, биолошку разноврсност и културни идентитет планине.

У мањој мери се слажем (74 одговора)

Они који се слажу у мањој мери могу имати одређене резерве или бригу о балансу између развоја и заштите природе. Ово такође може означавати дубље разматрање односа између економског развоја и природне заштите.

Делимично се слажем (81 одговор)

Група која се делимично слаже може имати позитиван став према туризму и урбанизму, али и изразити важност одређених мера и стандарда за одрживост и заштиту природе.

Слажем се (38 одговора)

Они који се слажу са тврдњом да је потребно да туризам и урбанизам заживе на Старој планини највероватније виде велики потенцијал за развој и побољшање економског стања становника на планини. Међутим, број одговора у овој категорији је мањи, што указује на извесне резерве грађана.

У потпуности се слажем (58 одговора)

Овај број одговора показује да постоји значајна група учесника који апсолутно подржавају идеју развоја туризма и урбанизма на Старој планини. Они виде велике могућности за економски напредак и побољшање инфраструктуре на планини.

Ова анкета показује различите ставове и перцепције о развоју на Старој планини. Ставови варирају од јаке противничке позиције према развоју до потпуне подршке идеји о развоју туризма и урбанизма. Ова дебата између економског развоја и заштите природе може бити комплексна и изискује балансирање интереса.

Слика бр. 9 Одговори испитаника на тврдњу «мислим да је потребно да на Старој планини у још већој мери заживи туризам и урбанизам»

Последња група од 5 питања била су отвореног типа, где су испитаници одговарали „из главе“, а анкетари су бележили њихове одговоре. Како се ради о великом броју испитаника добили смо много различитих одговора, које смо морали у циљу лакше анализе да групишемо по сличности теме на коју се односе. Овде морамо напоменути да поједини испитаници због недостатка времена или због њиховог „незнања“ и „некреативности“ нису одговорили на сва питања. Такође морамо истаћи да је код већине испитаника примећена велика субјективност у давању одговора, тако да је примећено да становници са пиротске и димитровградске стране планине углавном као проблем наводе сечу шума, док је са књажевачке и зајечарске стране скоро подједнак број оних испитаника који се изјашњавају за проблем сече шума, изградње минихидроелектрана и потенцијално рударење.

14. На питање „Шта сматрате да је најбоље за Стару планину?“, добили смо следеће одговоре:

Табела бр. 4 Приказ одговора на питање «Шта сматрате да је најбоље за Стару планину?»

Одговор	Број одговора
Да остане иста, да се не мења	96
Доношење строжијих закона о заштити Старе планине који ће се поштовати и спроводити на терену (овде смо убацили и заштиту Старе планине у оквиру Националног парка)	71
Развој сточарства и земљорадње	53
Развијање масовног туризма	41
Развијање сеоског (руралног) туризма	38
Повратак младих људи на Стару планину	15
Забрана сече шума и пошумљавање	11
Едукација локалног становништва	10
Забрана - регулисање дивље градње	9
Побољшање инфраструктуре (превасходно поправка локалних путева)	8
Развој органске пољопривреде	7
Изградња соларних електрана	2
Партнерство државе и грађана	2
Да се очисти	1
Развијање спортског лова и риболова	1
Изградња ветрењача	1

Код даље анализе, одговоре смо груписали у 5 група и то:

Група 1: Заштита и одржавање природе

"Да остане иста, да се не мења "

"Доношење строжијих закона о заштити Старе планине"

"Забрана - регулисање дивље градње"

"Забрана сече шума и пошумљавање"

У овој групи имамо највише, 187 одговора, ова група испитаника наглашава значај заштите природе и еколошке одрживости на Старој планини. Предлози у овој групи фокусирани су на одржавање природних ресурса и стога они захтевају стриктну заштиту и спречавање неприродних активности.

Група 2: Развој туризма и сеоског живота

"Развијање сеоског (руралног) туризма"

"Развијање масовног туризма"

"Повратак младих људи на Стару планину"

" Побољшање инфраструктуре (превасходно поправка локалних путева)"

"Развој сточарства и земљорадње"

"Развој органске пољопривреде"

Друга група по бројности (162 одговора), ова група фокусира се на развој туризма и економског развоја региона. Постоји интерес за развој сеоског туризма и оживљавање сеоских заједница. Такође се разматра могућност повратка младих људи на Стару планину и развој пољопривреде и сточарства.

Група 3: Инфраструктура и обновљива енергија

"Изградња ветрењача"

"Изградња соларних електрана"

Ова група предлаже развој инфраструктуре и обновљивих извора енергије на Старој планини. Свега 3 одговора у овој групи указује на недостатке интереса за ове предлоге.

Група 4: Едукација и сарадња

"Едукација локалног становништва"

"Партнерство државе и грађана"

Ова група са 12 одговора, фокусира се на едукацију људи и сарадњу између државе и грађана. Едукација може бити важна за повећање свести о заштити природе и одрживом развоју, док сарадња може олакшати усмеравање развојних напора и смау заштиту планине.

Група 5: Лов и риболов

"Развој спортског лова и риболова"

Овај одговор наглашава интерес за развој спортског лова и риболова на Старој планини, мада има свега један глас.

Укупно, ова анкета показује различите интересе и ставове за будућност Старе планине, укључујући заштиту природе, развој туризма, инфраструктуру, едукацију и сарадњу између државе и грађана. Имати разнородан сет ставова може бити изазовно, али и може понудити могућност за интеграцију различитих интереса у стратегију за одрживи развој Старе планине. Ова анализа указује на различите интересе и ставове у заједници који се односе на будућност Старе планине.

15. На питање „Какав је Ваш предлог за унапређење очувања Старе планине?“, добијени су следећи одговори:

Табела бр. 5 Приказ одговора на питање «Какав је Ваш предлог за унапређење очувања Старе планине?»

Одговор	Број одговора
Подстицај државе (разне субвенције, донације, помоћ грађанима ...)	98
Доношење строжијих закона о заштити и њихово поштовање	54
Заштита у оквиру Националног парка	32
Разговори са грађанима и њихова едукација (трибине)	31
Повратак младих људи на Стару планину	7
Сређивање локалних путева	6
Постављање контејнера и канти за смеће	4
Промоција о неопходности заштите Старе планине у медијима	3
Радне акције	3
Развијање туризма	2
Изградња пешачких стаза	2
Већи уплив НВО у заштити Старе планине	1
Боља контрола дивље градње	1
Очување станишта	1
Нижа цена дизела	1
Пошумљавање	1

На ово питање добијено је убедљиво најмање одговора што највероватније последица:

1. Недостатка свести локалног становништва, јер људи нису довољно свесни значаја Старе планине и потребе за њеном заштитом и унапређењем. Ако људи нису обавештени о важности ове планине, можда неће бити заинтересовани да допринесу предлозима.

2. Недостатка информација, јер највероватније грађани не знају како да дају предлоге или где да их упуте.

3. Апатије, јер су становници Старе планине углавном апатични и незаинтересовани за унапређење природних ресурса и екосистема. Можда сматрају да то није њихов проблем или да нема значаја, а то се најбоље види у одговорима где огромна већина њих сматра да је најбоље да држава решава проблеме, било кроз пружање разне државне помоћи, или кроз доношење Закона о заштити који ће се бити строжији и који ће се поштовати. Лични став аналитичара ове анкете је тај да на планини углавном живе старији људи, који су своје најбоље године провели у комунизму, о коме имају лепо мишљење и где је све проблеме решавала држава уз помоћ закона и силе принуде, па из тог разлога сматрају да је и данас најбоље да се у решавању њихових проблема на планини укључи држава.

4. Страх од непознатог, је страх људи да имајући у виду да је Стара планина природно богата и недоступна област, људи се можда боје да се укључе у предлагање решења или да их њихови предлози неће бити прихваћени.

5. Недостатак мотивације, је тај да људи можда не виде непосредне користи за учешће у иницијативама, поготово ако сматрају да немају директну корист од унапређења Старе планине.

Све ово горе наведено код анализе овог питања је лични став и мишљење вршиоца анализе ове анкете.

Слика бр. 10 Одговори испитаника питање «Какав је Ваш предлог за унапређење очувања Старе планине?»

16. На питање „По Вашем мишљењу, који еколошки проблем је тренутно највећи на Старој планини?“ добили смо следеће одговоре:

Табела бр. 6 Табеларни приказ одговора на питање «По Вашем мишљењу, који еколошки проблем је тренутно највећи на Старој планини?»

Одговор	Број одговора	Процент
Сеча и експлоатација шума	196	33,56%
Минихидроелетране	185	31,68%
Истраживање руда и потенцијално отварање рудника	111	19,00%
Дивља градња	36	6,16%
Дивље депоније	19	3,25%
Загађење природе	17	2,91%
Загађење вода	8	1,37%
Лоша инфраструктура (локални путеви)	7	1,20%
Туризам и хотели	4	0,69%
Инвеститори (недифинисани)	1	0,18%
Укупно:	584	100%

Постављајући ово питање желели смо да проверимо код испитаника њихову искреност по питању еколошких проблема на Старој планини, а на које су већ одговарали у питању број 6. Ово су слична питања, само су код питања број 6 одговори били затвореног типа, а с друге стране код овог питања одговори су били отвореног типа. Анализом одговора на ова два питања установили смо су грађани одговарали са великом дозом искрености.

У следећој табели представљамо упоредни процентуални однос одговора код питања број 6 и питања број 16.

Табела бр. 7 Упоредни приказ датих одговора на питање бр.6 и питање бр.16

По Вашем мишљењу, који еколошки проблем је тренутно највећи на Старој планини?		
Одговор	Питање број 6	Питање број 16
Сеча и експлоатација шума	38,20%	33,56%
Минихидроелетране	28,20%	31,68%
Истраживање руда и потенцијално отварање рудника	22,70%	19,00%
Дивља градња	5,60%	6,16%
Дивље депоније	/	3,25%
Загађење природе	/	2,91%
Загађење вода	/	1,37%
Лоша инфраструктура (локални путеви)	/	1,20%
Туризам и хотели	3,90%	0,69%
Инвеститори (недефинисани)	/	0,18%
Стара планина није угрожена	1,40%	/

На основу одговора из анкете, изгледа да по мишљењу учесника анкете, два еколошка проблема на Старој планини истичу се као највећи и то сеча шума и минихидроелектране, уз велики број оних који сматрају да је рударење такође велики еколошки проблем.

Очигледно је да су грађани забринути за губитак шумских области и биодиверзитета, јер су сведоци свакодневне експлоатације шумског богатства Старе планине.

Минихидроелектране су важан извор обновљиве енергије, али овај одговор указује на проблем деградације река и водених екосистема који настаје као резултат изградње деривационих минихидроелектрана без одговарајуће еколошке оцене и планирања.

Оба проблема имају потенцијално широке еколошке последице и захтевају пажњу и акцију за одржавање природе и биодиверзитета на Старој планини.

Рударење у националним парковима често представља контроверзну тему. Национални паркови су обично основани ради очувања природе и биодиверзитета и представљају важне резервате природних ресурса. Рударење може имати негативан утицај на ове природне области, укључујући загађење воде и ваздуха, разарање шумских станишта, исцрпљивање рудних ресурса и друге штетне последице. Рударење често води до уништавања природних станишта и екосистема. Копање руде и отпадни производи из рудника могу директно угрозити флору и фауну, а може и представљати опасност за квалитет воде. Отпадне воде из рудника могу садржавати токсичне супстанце као што су тежи метали и хемикалије, које могу загађивати водне токове и изворе воде. Како се на Старој планини налазе налазишта бабра, злата и уранијума, самим тим и загађење природе биће велико, као и ефекти на здравље људи, чега су свесни и сами становници Старе планине.

17. На питање „Да ли имате неки предлог за решавање проблема, а за који мислите да је највећи еколошки проблем на Старој планини?“ добили смо следеће одговоре:

Табела бр. 8 Приказ датих одговора на питање „Да ли имате неки предлог за решавање проблема, а за који мислите да је највећи еколошки проблем на Старој планини?“

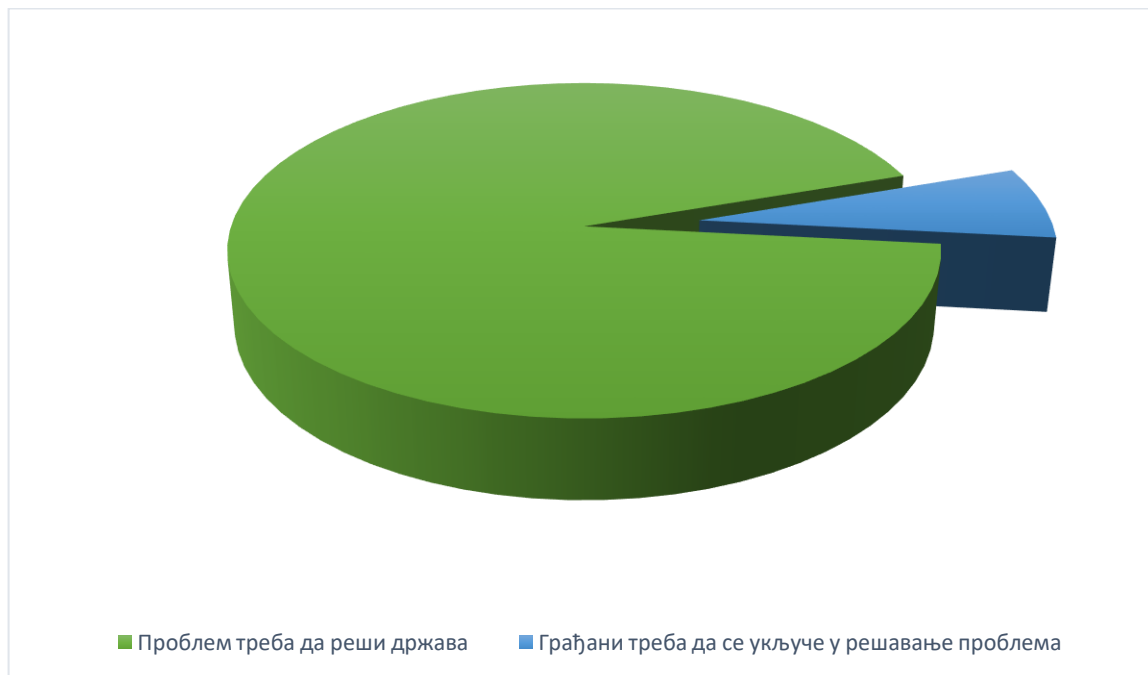
Одговор	Број одговора
Контрола сече пума	136
Забрана изградње минихидроелектрана	88
Забрана рударења	59
Доношење строжијих закона	45
Забрана дивље градње и легализација објеката	19
Протести грађана	15
Чишћење дивљих депонија	9
Поштовање закона	8
Заштита у оквиру Националног парка	6
Већи и бољи рад инспекција на терену	5
Већа контрола стања вода	4
Едукација грађана и промоција заштите Старе планине	4
Мање загађење	3
Забрана градње хотела	2
Уређење локалних путева	1
Разговор са инвеститорима	1
Разговор са надлежним Министарствима	1

Исто као и код питања број 15 примећена је велика „некреативност“ испитаника и недостатак предлога и идеја. Већ смо анализирали да је све то последица недостатка информација, апатије локалног становништва, страх од непознатог и недостатка мотивације.

Оно што смо анализирали код питања број 15 да огромна већина испитаника сматра да је потребно да држава реши њихове проблеме, овде долази до још већег изражаја јер чак 93,1% испитаника то мисли. Овде смо уврстили предлоге за разне забране, доношење закона, већи и бољи рад инспекција на терену и сл.

Свега 6,9% испитаника сматра да се и грађани треба да укључе у решавање проблема било путем протеста, чишћења дивљих депонија или едукацијом самих грађана.

Слика бр. 11 Одговори испитаника питање «Да ли имате неки предлог за решавање проблема, а за који мислите да је највећи еколошки проблем на Старој планини?»

18. На последње питање добили смо убедљиво највише одговора. Питање је гласило: „Како видите Стару планину за 10 година?“.

Прву селекцију одговора урадили су сами анкетари на терену, а ми смо приликом анализе урадили додатну селекцију одговора њиховим груписањем, по сличности теме на коју се односе.

Табела бр. 9 Приказ датих одговора на питање „Како видите Стару планину за 10 година?“

Одговор	Број одговора
Као чисту и еколошку планину	89
Планину заштићену разним законима и заштићену као Национални парк	77
Туристички развијену	49
Исту као и сада (очувану)	27
Са развијеним сеоским туризмом	17
Без минихидроелектрана	12
Бољу и очуванију	11
Уништену	9
Огољену без дрвећа – без шума	9
Са више стоке	7
Пуну рудника и минихидроелектрана	6
Са развијеном инфраструктуром	4
Урбанизовану	4
Без људи	4
Неће бити боље	3
Као плућа Србије	2
Биће већа свест грађана о заштити природе	2
Развијенију него данас	1
Са више младих	1
Са опремом за заштиту од шумских пожара	1
Са развијеном органском производњом	1
Као планинску лепотицу	1
Одрживу планину са договором између државе и инвеститора	1
Загађену	1
Без рудника	1

Одговоре смо груписали у 3 групе и то:

Група 1: Еколошка заштита и очување планине (као чисту и еколошку планину, планину заштићену разним законима и заштићену као Национални парк, бољу и очуванију, са опремом за заштиту од шумских пожара, биће већа свест грађана о заштити природе, са развијеном органском производњом)

Ова најбројнија група са 53% одговора, изражава забринутост за заштиту природе и биодиверзитета Старе планине и даје изразиту подршку за претварање Старе планине у Национални парк и еколошки очувану зону.

Ако овој групи одговора додамо и остале оптимистичне одговоре (исту као и сада (очувану), без минихидроелектрана, без рудника, као плућа Србије, са више стоке, са више младих, као планинску лепотицу, одрживу планину са договором између државе и инвеститора) добијамо да више од 2/3 испитаника или 68,4% испитаника Стару планину види очувану и еколошку у наредном периоду.

Са великом подршком (68,4%) за очување и еколошку заштиту Старе планине, можемо очекивати позитивне промене у наредних 10 година. Одлучујуће је да се ова подршка и активности на пољу еколошке заштите наставе у складу са циљевима за очување овог важног природног региона.

Група 2: Развој туризма на Старој планини (туристички развијену, са развијеним сеоским туризмом). Овим одговорима смо додали и одговоре: са развијеном инфраструктуром, урбанизовану, развијенију него данас и одрживу планину са договором између државе и инвеститора

Ова група са 22,3% датих одговора, фокусира се на развој туризма и развој сеоских заједница на Старој планини. Њихова идеја је да Стара планина постане атрактивна за посетиоце и туристе што укључује различите видове туризма, и виде потенцијал у овој области за економски развој. Испитаници из ове групе такође наглашавају значај развоја инфраструктуре и урбанизације. Ово може укључивати изградњу хотела, ресторана, стаза за пешачење и других објеката који би привукли туристе и побољшали њихово искуство на Старој планини. Заједно са развојем, ова група испитаника такође наглашава важност одрживог развоја и договор између државе и инвеститора. Овакав договор може обезбедити да се развој одвија на одржив начин, уз поштовање природе и заштиту околине.

Укратко, ова група испитаника изразила је став о развоју Старе планине кроз развој туризма, инфраструктуре, урбанизације и одрживог развоја. Ови одговори указују на оптимизам у вези са потенцијалом региона и фокус на економски развој сеоских заједница.

Група 3: Песимистични сценарио (уништену, огољену без дрвећа – без шума, пуну рудника и минихидроелектрана, без људи, неће бити боље, загађену).

Ова група испитаника, са 9,3% датих одговора, у наредном периоду очекује губитак природних ресурса, јер пре свега се брину да ће природни ресурси Старе планине, као што су дрвеће и шуме, бити уништени. Такође брине их и индустријска експлоатација јер стављају акценат на руднике и минихидроелектране и очекују да ће ова индустријска активност имати негативан утицај на животну средину и животни стил становника. Такође очекују и отежан приступ природи, а све ће то довести до наставка тренда одласка људи са Старе планине и осиромашење заједнице.

Уопштено гледајући, види се да постоји јак интерес за заштиту природе и еколошки очуван развој Старе планине, али такође и интерес за развој туризма и економски раст региона. Будућност Старе планине може се формирати усклађујући ове различите интересе и стратегије.

Из ових одговора види се широк спектар ставова и визија будућности Старе планине. Већина одговора се фокусира на еколошку заштиту и очување природе, али такође постоји и интерес за развој туризма и економски раст. Неки одговори изразили су потешкоће и негативност у вези са будућим развојем региона. У будућности је важно узети у обзир различите интересе и радити на одрживом и балансираном развоју Старе планине.

Слика бр.12 Одговори испитаника на питање «Како видите Стару планину за 10 година?»

У Пироту, 30.06.2023. год.

Податке обрадила
Агенција „Каталеја 2019“

Иван Денчић